Intervju: Miroslav Lajčák, Specijalni predstavnik EU u BiH “BiH ne smije zaostati iza svojih susjeda”

Piše Antonio Prlenda za Southeast European Times u Sarajevu

Politička klima u kojoj se nalazi Bosna i Hercegovina prepreka je za progres, rekao je visoki predstavnik Miroslav Lajčák. U intervujuu za SETimes koji je vodio Antonio Prlenda, Lajčák govori o preprekama sa kojima će se ova zemlja suočiti ove godine.

Southeast European Times: Kako biste okarakterizirali trenutnu političku i ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini (BiH) i mogućnosti postizanja sporazuma o ustavnoj reformi u bliskoj budućnosti?

Miroslav Lajčák: Sugerirati kako je ponovno izbijanje nasilja u BiH neizbježno je pretjerano. Činjenica je da od sredine 2006. godine radimo u zatrovanoj političkoj atmosferi. To je postalo norma i sredstvo da se ništa ne uradi. Uprkos potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u junu, ono što je prioritet za lidere ove zemlje pretvorilo se u političku konfrontaciju. Reforma je stavljena na sporedni kolosijek. Nepovjerenje koje je nastalo u ovakvoj političkoj klimi utjelovljeno je u dva dijametrički suprotna izvještaja o požaru koji je izbio u džamiji u Fazlagića Kuli.

Sve ovo se veoma loše odražava na zemlju. Crna Gora je već podnijela zahtjev za status kandidata. Očekujem da će i druge zemlje na Zapadnom Balkanu učiniti isto [ove godine]. Jasno je da BiH trenutno ima malo toga da ponudi u smislu argumenata koji bi mogli potkrijepiti sličan zahtjev. Izazov za naredu

godinu je da se spriječi da BiH zaostane iza svojih susjeda na Zapadnom Balkanu u procesu integracije u EU. Političari i članovi parlamenta moraju usredsrediti svu svoju energiju na evropsku integraciju. Međunarodna zajednica očekuje da BiH u toku 2009. godine ubrza reforme koje su potrebne za integraciju u EU.

Međunarodna zajednica i ministri vanjskih poslova EU pozdravili su zajedničku izjavu predsjednika stranaka SDA, SNSD i HDZ BiH u Prudu 8. novembra. Ovaj proces u potpunosti vode domaći političari. Jedna od ključnih stavki u ovoj izjavi je namjera da se počnu rješavati ustavne reforme na pragmatičan način. Ove prijedloge sada treba pretočiti u konkretnu formu. Nadam se da će druge stranke koje imaju mandate u Parlamentu prepoznati činjenicu da je EU dala punu podršku ovom procesu.

Ja sam naglašavao u nekoliko navrata da BiH može početi sa procesom integracije u EU sa njenim sadašnjim ustavom, ali neće biti u stanju da ga završi. Zašto? Prvo, zato što je uprava u BiH suviše kompleksna i skupa; ne ispunjava potrebe građana BiH i neće moći odgovoriti na količinu posla koji je potrebno uraditi za integraciju u EU. Drugo, postoji jasan imperativ za vršenjem promjena u skladu sa izvještajem Venecijanske komisije Vijeća Evrope, u kojem se navodi da Ustav BiH nije u skladu sa Konvencijom o ljudskim pravima i Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi. BiH ima odgovornost da, preko svog političkog vođstva, izvrši usklađivanje prema zajedničkim standardima zaštite ljudskih prava kako nalaže Vijeće Evrope. Ovo je i zahtjev za članstvo u EU.

SETimes: Da li je realno očekivati da Ured visokog predstavnika (OHR) i vojna misija EU (EUFOR) zaključe svoje mandate u 2009. godini?

Miroslav Lajčák: Međunarodna zajednica zasigurno ne želi da OHR ostane u BiH ni dana duže nego što je potrebno. Također je sigurno da transformacija OHR-a u Ured specijalnog

predstavnika EU (EUSR) neće uslijediti dok se ne ispune ciljevi i uslovi koje je postavilo Vijeće za implementaciju mira (PIC) u februaru prošle godine.

Naredna sjednica PIC-a će se održati u martu, i tada će se izvršiti procjena načinjenih pomaka. Za BiH je 2009. godina značajna i iz još jednog razloga – ona nudi rijetku priliku za stvarne pomake, jer ćemo 2010. godine ponovo biti u izbornoj godini. Iskustvo pokazuje da će se političari fokusirati na podjele, u cilju održanja njihovih pozicija, a ne na stvarni posao. To znači da ako ne načinimo pomake u 2009. godini suočit ćemo se sa stagnacijom, radikalizacijom, podjelama i izolacijom. Vjerujem da u 2009. godini građani ove zemlje mogu očekivati konkretne mjere za podizanje životnog standarda i ubrzanje pomaka na evropskom putu.

SETimes: Bošnjački član Predsjedništva, Haris Silajdžić, i premijer Republike Srpske, Milorad Dodik, ne odustaju od sveje tvrdolinijaške političke retorike, uprkos kritici koja dolazi iz međunarodne zajednice. Šta se može uraditi da se ova dvojica uvjere da promijene svoj ton? Da li međunarodna zajednica razmatra ikakve nove strategije u tom pogledu?

Miroslav Lajčák: Međunarodna zajednica je imala prioriteta i mimo Zapadnog Balkana. Drago mi je da mogu reći da se ovo sada mijenja. BiH je još jednom u fokusu međunarodne zajednice, posebno EU. Ministri vanjskih poslova zemalja članica EU su 10. novembra dali jasan signal da je EU spremna da osnaži svoj angažman u BiH i konačno preuzme punu odgovornost. Oni su usvojili izvještaj [prvog čovjeka zaduženog za sigurnost EU] Javiera Solane i komesara [proširenje EU] Ollija Rehna, u kojem je zacrtana buduća politika EU prema BiH. Ovaj izvještaj će biti ključni dokument kojim će se rukovoditi budući angažman EU u BiH i on predstavlja garanciju odlučnosti EU da BiH postane mirna i održiva država koja je trajno krenula putem članstva u EU.

SETimes: Kako će Dodikovo podnošenje krivične prijave protiv

prvog zamjenika visokog predstavnika, Raffija Gregorijana, uticati na Vaš odnos sa premijerom RS? Je li se vaš stav prema Dodiku promijenio?

Miroslav Lajčák: Dozvolite mi da prvo ponovim da moj zamjenik, Raffi Gregorijan, uživa moju punu podršku i podršku PIC-a, kao i šire međunarodne zajednice. Ovo je prosto pokušaj da se spriječi OHR da vrši svoj mandat i predstavlja napad na državne pravosudne institucije i agencije. To nije u skladu sa Daytonskim sporazumom, prema kojem svi imaju obavezu da sarađuju sa visokim predstavnikom i njegovim osobljem. Međunarodna zajednica je jasno rekla da se takvi potezi neće tolerirati.

Kada sam se susreo sa premijerom Dodikom u Banjoj Luci sredinom decembra, rekao sam mu kako vjerujem da je to besmislen potez; da se nepotrebno postavio protiv međunarodne zajednice i da bi postigao mnogo više ako na njega međunarodna zajednica bude gledala više kao na partnera nego kao na problem.

SETimes: Šta treba uraditi da se postigne značajno povećanje stranih investicija u BiH?

Miroslav Lajčák: BiH se suočava sa mnogo izazova [ove godine]. Reforme se moraju odblokirati, zemlja se mora ponovo fokusirati na otvaranje radnih mjesta, jačanje vladavine zakona i stvaranje efikasnije uprave. A iznad svega nadvio se oblak globalne recesije. Samo društvene promjene mogu načiniti razliku u životu običnih ljudi. Postoji jedna oprobana i testirana strategija, koja ima podršku više od 80% građana, a ta strategija je brža integracija u EU.